

Суспільство і довкілля

Аналітичний огляд
Вересень 2013 р.

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати weeklyupdates" на адресу office@rac.org.ua
Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/dijalnist/weekly/archive/>

© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля"

ЗМІСТ:

1. Євроінтеграція у сфері охорони довкілля: особистий вибір львів'ян та нові перспективи
2. Модель оцінки впливу на довкілля, що пропонується Верховною Радою

(1) ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ: ОСОБИСТИЙ ВИБІР ЛЬВІВ'ЯН ТА НОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

Наталія Андрусевич

Напередодні саміту Східного партнерства, коли серед політиків та громадськості точаться дискусії про можливість підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, її нові перспективи та можливі виклики, серед іншого, піднімається і питання користі від такої угоди для охорони довкілля в Україні.

Дослідження Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля», що пілотно проводилось у Львові у серпні-вересні 2013 року, підтвердило близькість особистого ставлення львів'ян до питань охорони довкілля з громадянами ЄС, включаючи наших безпосередніх сусідів, а також усвідомлення необхідності впровадження європейських стандартів охорони довкілля та адаптації до екологічного законодавства

Діаграма 1. Наскільки важливою є охорона навколишнього середовища для Вас особисто?

В середині : ЕВ75. 2 2011
Ззовні : Львів 2013

ЄС в Україні.

Для 93% опитаних львів'ян є актуальним питання охорони довкілля, 87% вважають, що екологічні проблеми мають прямий вплив на їхнє повсякденне життя, 80% - що вони можуть відігравати роль у захисті довкілля України. Такі тенденції є співзвучними з результатами аналогічного опитування в країнах ЄС.

Збігається думка львів'ян із думкою європейців і щодо того, що основна відповідальність за стан довкілля лежить на великих корпораціях та підприємствах.

Тим не менше, думки не співпадають щодо самого визначення навколишнього середовища. Якщо для 23% львів'ян – це забруднення навколишнього середовища у містах та селах, а для 20% - зелені пейзажі, то для 17% європейців – це захист природи і

Діаграма 2. Коли люди говорять про навколишнє середовище, про що Ви думаєте в першу чергу? (1 відповідь)

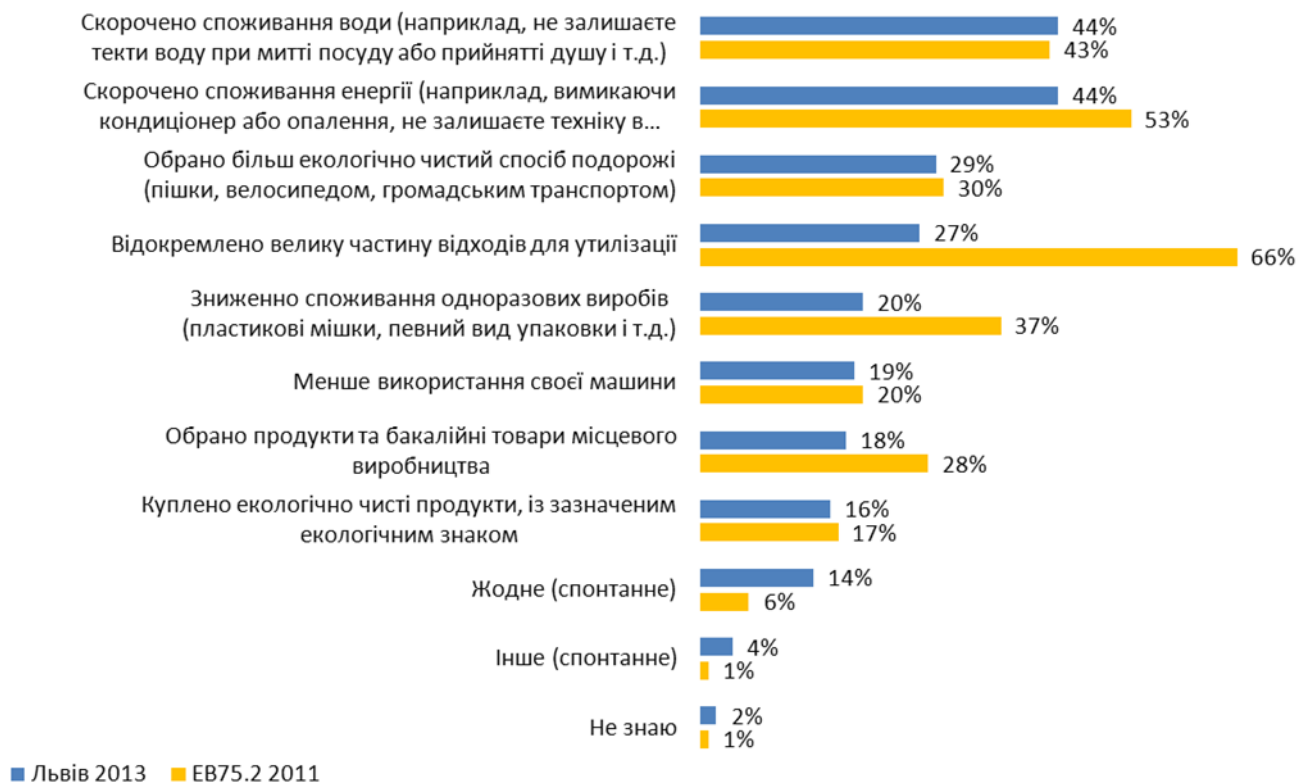

для 13% - зміна клімату.

Одностайні львів'яни з мешканцями ЄС і щодо питання взаємозв'язку економічного розвитку і захисту навколишнього середовища, необхідності одночасного врахування економічного, соціального та екологічного чинника.

Поруч з декларуванням необхідності охорони довкілля, львів'яни далеко відстають від європейців, коли мова йде про їх особисту поведінку та звички споживання. Серед трійки екологічних дій протягом останнього місяця лідирують скорочення споживання води, електроенергії та екологічно чистий вид транспорту. Тим не менше, таку поведінку можна класифікувати більше як таку, що містить економічно-

Діаграма 3. Ви зробили будь-що з наступного протягом минулого місяця з мотивів охорони довкілля? (можливо кілька відповідей)

фінансове, а не екологічне підґрунтя. В європейців найпопулярнішим (66%) є сортування сміття. Хоча львів'яни серед екологічних пріоритетів відзначають важливість сортування відходів, купівлю екологічно чистих продуктів та продуктів місцевого виробництва.

Беззаперечною є підтримка львів'янами введення в Україні європейських стандартів щодо охорони довкілля. 81% респондентів погоджуються, що європейське екологічне законодавство є необхідним для захисту навколишнього середовища. Найбільшу підтримку така позиція знайшла у молоді 15-24 років. Значна частка мешкан-

Діаграма 4. Скажіть, будь ласка, чи Ви згодні з кожним з наступних тверджень:

ців Львова вважає, що фінансування ЄС має виділятися більше для підтримки екологічно чистих заходів та відкриттів, а також, що ЄС повинен допомогти країнам, що не входять до його складу, покращити їх екологічні стандарти.

57% львів'ян вважають, що в питанні захисту навколишнього середовища рішення повинні прийматись на рівні національного уряду, а 39% - на рівні місцевої влади. Проте дослідження виявило повну відсутність довіри до національного уряду щодо ефективного використання природних ресурсів (0%) та місцевої влади (1%).

Найефективнішим способом вирішення екологічних проблем львів'янами було визнано введення великих штрафів для порушників.

Звичайно, роблячи відповідні висновки, слід враховувати регіональний характер дослідження. Тим не менше, виявлення певних тенденцій є важливим кроком оцінки важливості для суспільства євроінтеграційних процесів. Ментальна близькість в поглядах на необхідність охорони довкілля, готовність особисто долучатися до вирішення екологічних проблем, розуміння важливості впровадження європейських стандартів у сфері охорони довкілля свідчать про те, що підписання Угоди про асоціацію та її подальше впровадження стане позитивним поштовхом для охорони довкілля в нашій країні, підвищення екологічної культури та свідомості населення.

(2) Модель оцінки впливу на довкілля, що пропонується Верховною Радою

Андрій Андрусевич

Спроба щось зробити у напрямку запровадження оцінки впливу на довкілля є позитивним кроком. В Україні вже два роки будують заводи, які не попередньо не проходять екологічну оцінку з боку профільного міністерства. Водночас, попередній аналіз свідчить, що Верховна Рада запізнилась на кілька років запізнилась із втіленням підходів та ідей, закладених у нещодавно розглянутий законопроект. Сьогодні деякі з запропонованих механізмів є застарілими, корупційними і потребують доопрацювання.

17 вересня 2013 р. Верховна Рада України прийняла Постанову 567-18 про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо реалізації положень Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті.

В основі законопроекту лежать напрацювання попередніх років, зокрема законопроект, який оприлюднювався Мінприроди у квітні 2012 року. Водночас, законопроект, який був винесений на розгляд у першому читанні, має ряд новел.

По-перше, автори законопроекту пропонують повернути систему державної екологічної експертизи. Цей механізм попередження негативного впливу від господарської діяльності на довкілля та здоров'я людей багато років безальтернативно панував у системі охорони довкілля та екологічної безпеки в Україні, є доволі ефективний в ряді країн, зокрема пострадянських.

У цьому контексті слід зазначити, що повернення до екологічної експертизи (скасованої у 2011 році) можна було б здійснити у набагато простіший спосіб. Наприклад, повернувши назад кілька скасованих положень ЗУ «Про екологічну експертизу». Запропонований же законопроект мало того, що повертає попередню дозвільну процедуру екологічної експертизи, ще й впроваджує додаткові процедури «оцінки впливу на навколишнє середовище».

З іншого боку, про недоліки повернення екологічної експертизи ми багато писали у 2011-2012 рр. На відміну від країн з високим рівнем етататії (зокрема, Білорусі чи Казахстану), в Україні державна екологічна експертиза набула ознак корумпованості та, головне, неефективності з точки зору мети її запровадження. Різноманітні дрібні господарські проекти обов’язково проходили експертизу, витягаючи гроші з інвесторів, а великі проекти були об’єктом політичних, а не екологічних, оцінок. У результаті, в Україні щорічно проводилось більше екологічних експертиз, ніж у Німеччині, Нідерландах, Іспанії та Великобританії разом узятих.

По-друге, законопроект ігнорує конституційний (і такий український!) термін «довкілля». Він спирається на поняття «оцінка впливу на навколишнє середовище» (російською «окружающая среда»). Це чудова нагода для Ірини Сех, Голови Комітету ВРУ з питань екологічної політики, на практиці захистити національні цінності, які пропагує ВО «Свобода».

До речі, законопроект не містить визначення, що ж це таке «оцінка впливу на навколишнє середовище», хоча пропонує новий розділ з такою назвою до ЗУ «Про охорону природного навколишнього середовища». Більше того, як справедливо зазначило у своєму висновку Головне науково-експертне управління ні Конституція України, ні відповідні закони не використовують термін «навколишнє середовище» взагалі. Поняття «оцінка впливу на довкілля» відповідало б Конституції України. Загалом, з точки зору термінології законопроект потребує глибокого доопрацювання.

По-третє, навряд чи запропоновані у законопроекті національні механізми можуть бути реалізовані на практиці. Як, наприклад, Мінприроди може самостійно передати якісь матеріали інвестора на державну екологічну експертизу? Або скільки екземплярів заяви про наміри треба інвестору надрукувати і передати Мінприроди, щоб забезпечити усі сільські та селищні ради кількох областей?

Окрім того, з часу попередніх напрацювань були прийняті важливі зміни до ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності» (до ст.31). Законопроект невиправдано ігнорує доволі прогресивні зміни, прийняті наприкінці 2012 року, з якими варто узгодити даний законопроект.

Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» готує детальні пропозиції та зауваження, які ми направимо у профільний комітет Верховної Ради України.

***